

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 550/2012-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. novembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť S., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. R. K., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 13 Co 61/2012-153 z 27. marca 2012, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť S., a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. mája 2012 doručená sťažnosť S., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. R. K., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu

v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 13 Co 61/2012-153 z 27. marca 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že M. D., B. (ďalej len „žalobkyňa“), sa návrhom doručeným Okresnému súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) 18. novembra 2010 domáhala proti sťažovateľke (v procesnom postavení žalovanej) určenia neplatnosti výpovede zmluvy o poskytovaní plnenia z P. S., a. s. (ďalej len „zmluva o dôchodku“), z 26. októbra 2009. Neskôr žalobkyňa rozšírila svoj návrh voči sťažovateľke o zaplatenie peňažnej sumy 221 € s príslušenstvom. Podaním doručeným okresnému súdu 28. novembra 2011 žalobkyňa zobrala svoj návrh v časti určenia neplatnosti výpovede zmluvy o dôchodku späť.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 7 C 206/2010 z 12. decembra 2011 zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalobkyni sumu 220,74 € s 9 % úrokom z omeškania od 16. apríla 2010 do zaplatenia. V časti nároku 0,60 € s príslušenstvom okresný súd návrh žalobkyne zamietol a vo zvyšku konanie z dôvodu späťvzatia časti žaloby zastavil.

Krajský súd na základe odvolania sťažovateľky rozsudkom sp. zn. 13 Co 61/2012 z 27. marca 2012 rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým bola sťažovateľka zaviazaná zaplatiť žalobkyni sumu 220,74 € s príslušenstvom, potvrdil. Vo výroku, ktorým bol nárok v časti 0,60 € s príslušenstvom zamietnutý, a vo výroku, ktorým bolo konanie vo zvyšku zastavené, zostal prvostupňový rozsudok nedotknutý.

Podľa sťažovateľky *„odvolací súd sa v rozpore so zákonom nevysporiadal s právnou argumentáciou:*

a/ odôvodňujúcou to, že predmetná zmluva o dôchodku žiadnym spôsobom neupravuje dobu trvania zmluvy...

b/ odôvodňujúcou, že zmluvu na dobu určitú nemožno viazať na takú právnú skutočnosť, s ktorou priamo zákon spája zánik zmluvného vzťahu...

c/ odôvodňujúcou, že smrť fyzickej osoby nie je vždy objektívne zistiteľná...

d/ odôvodňujúcou to, že rozsudkom súdu prvého stupňa nám bola odňatá možnosť konať pred súdom z dôvodu nedostatočného odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa...“.

Sťažovateľka uviedla, že „v rámci súdneho konania riešili súdy oboch stupňov právnu otázku aplikácie ustanovení zákona č. 483/2011 Z. z. o bankách, a to najmä ustanovení § 27 ods. 8, § 166 a § 119 ods. 3 tohto zákona na zmluvu o dôchodku.

Súd prvého stupňa túto právnu otázku vyriešil tak, že uvedené zákonné ustanovenia sa na vec nepoužijú, pretože predmetom zmluvného vzťahu uzatvoreného medzi účastníkmi nebola obchodná banková činnosť ako taká, čo je predmetom podnikania každej banky, ale v súlade so štatútom účelom plnenia bola podpora zabezpečenia životnej úrovne pracovníkov žalovaného, ktorí dosiahli v čase svojej pracovnej aktivity, za účelom ocenenia vernosti k žalovanému, kvality ich práce ako aj na podporu stabilizácie pracovníkov žalovaného, teda nejde o podnikateľskú činnosť žalovaného tak ako ju má na mysli zákon č. 483/2001 Z. z.“.

Podľa sťažovateľky súd prvého stupňa tak dospel k právnomu záveru, že „podľa ustanovenia § 116 zákona č. 483/2001 Z. z. sa týmto zákonom spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, teda aj zmluvy uzatvorené pred 01. 09. 2002, nepoužijú sa však na posudzovaný právny vzťah zo zmluvy o dôchodku, pretože nejde o obchodnú bankovú činnosť.

S vyššie uvedeným právnym názorom súdu prvého stupňa sa odvolací súd nestotožnil, keď zaujal právny názor, že zákon č. 483/2011 Z. z. sa na posudzovaný vzťah zo zmluvy o dôchodku nepoužije, pretože tento zákon nadobudol účinnosť až po uzatvorení zmluvy o dôchodku. Odvolací súd tak zaujal právny názor, že zákon č. 483/2001 Z. z. sa vôbec nepoužije na zmluvy uzatvorené pred 01. 09. 2002...

Pretože sa odvolací súd v celom rozsahu nestotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, neboli splnené zákonné predpoklady pre vyhotovenie skráteného odôvodnenia podľa ustanovenia § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku.

Prvostupňový súd svoje rozhodnutie odôvodnil i tým, že posudzovaná zmluva o dôchodku je zmluvou na dobu určitú, pretože určitú dobu trvania možno viazať na konkrétnu dátumom neurčiteľnú objektívne zistiteľnú skutočnosť, z ktorej je možné bez

pochýb zistiť, kedy dôjde ku skončeniu zmluvného vzťahu, pričom v dobe uzatvorenia zmluvy nemusia mať jej účastníci istotu, kedy takáto dohodnutá doba uplynie, je však isté, že táto skutočnosť nastane.“

Sťažovateľka sa nestotožnila so závermi súdu prvého stupňa a v odvolaní proti jeho rozsudku z 12. decembra 2011 v podstatnom namietala:

«1. V súvislosti s dobou trvania zmluvy o dôchodku sme poukázali na rozdiel medzi trvaním práva na dôchodok a medzi trvaním zmluvy o dôchodku (článok VII. odvolania). Ide o rozdiel medzi trvaním zmluvy ako právneho dôvodu vzniku práva na dôchodok (t. j. právneho titulu, ktorým sa právo na dôchodok podľa § 842 Občianskeho zákonníka zakladá) a trvaním práva na dôchodok, ktoré je obsahom zmluvy.

Ustanovenie § 842 Občianskeho zákonníka nič nestanovilo o dobe, na ktorú sa uzatvára zmluva o dôchodku, stanovilo len, že zmluvou sa zakladá „na doživotne alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania“ právo (na vyplácanie dôchodku).

Súd prvého stupňa nesprávne právne posúdil, že údajne určitá doba trvania práva na dôchodok („na doživotne“) zakladá zákonom určenú dobu (určitú) trvania zmluvy...

Pretože zo zákona, ani zo zmluvy o dôchodku nevyplýva spôsob jej výpovede, možno zmluvu vypovedať v lehote troch mesiacov ku koncu kalendárneho štvrťroka podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ako to učinil žalovaný voči žalobkyni písomnou výpoveďou.

S touto právnou argumentáciou sa odvolací súd žiadnym spôsobom nezaoberal...

2. V podanom odvolaní sme taktiež namietali, že zmluvu na dobu určitú nemožno viazať na takú právnu skutočnosť, s ktorou priamo zákon spája zánik zmluvného vzťahu (článok VIII. odvolania).

S touto právnou argumentáciou sa odvolací súd žiadnym spôsobom nevysporiadal...

3. K právnemu názoru súdu prvého stupňa, že posudzovaná zmluva o dôchodku bola uzatvorená do doby objektívne zistiteľnej a určiteľnej (do smrti žalobkyne), sme uviedli, že smrť fyzickej osoby nie je objektívne zistiteľnou skutočnosťou, z ktorej je možné bez pochyb zistiť, kedy zmluvný vzťah končí. Aby smrť takouto skutočnosťou bola, muselo by byť vždy objektívne zistiteľným, že smrť nastala a zároveň i to, kedy nastala (článok IX. odvolania).

Napriek tomu, že sa odvolací súd stotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, našou právnou argumentáciou brojacou proti právnym záverom súdu prvého stupňa sa vôbec nezaoberal a nevysporiadal.»

Sťažovateľka tvrdí, že odvolací súd svoje rozhodnutie z 27. marca 2012 riadne nezdôvodnil a nezaoberal sa náležite jej odvolacími námietkami a argumentmi, a preto podľa jej názoru rozsudkom krajského súdu č. k. 13 Co 61/2012-153 z 27. marca 2012 došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa S., a. s. v skratke... podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 27. 03. 2012, č. k. 13 Co/61/2012-153, porušené bolo.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 27. 03. 2012, č. k. 13 Co/61/2012-153, a vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici, aby v nej znovu konal a rozhodol.“

Sťažovateľka zároveň navrhla, aby jej ústavný súd priznal úhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde totiž vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označila sťažovateľka, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka uzavrela 19. augusta 1998 so žalobkyňou zmluvu o dôchodku, predmetom ktorej bolo doživotné plnenie nároku z podporného dôchodkového fondu sťažovateľky v sume 6 650 Sk (221 €) mesačne. Sťažovateľka výpoveďou z 26. októbra 2009 uvedenú zmluvu o dôchodku vypovedala a

ako dôvod výpovede uviedla využitie zákonného práva podľa § 582 Občianskeho zákonníka.

V konaní pred všeobecnými súdmi bola medzi jeho účastníkmi sporná najmä právna otázka, či zmluva o dôchodku podľa § 842 Občianskeho zákonníka zakladajúca právo na dôchodok do konca života (alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania) je zmluvou na dobu určitú alebo neurčitú, pričom odpoveď na danú otázku ovplyvňuje možnosti ukončenia právneho vzťahu založeného touto zmluvou.

Ústavný súd pri preskúmaní namietaného rozsudku krajského súdu vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 250/09).

Ústavný súd preto v prvom rade preskúmal rozsudok okresného súdu sp. zn. 7 C 206/2010 z 12. decembra 2011, ktorým bola sťažovateľka zaviazaná zaplatiť žalobkyni sumu 220,74 € s príslušenstvom, a v tejto súvislosti považoval za potrebné poukázať na túto časť jeho odôvodnenia:

«Žalovaný uzatvoril so žalobkyňou zmluvu o poskytovaní plnenia z... V predmetnej zmluve sa bližšie neuvádza v súlade s ktorými ustanoveniami zákona bola zmluva uzatvorená. Predmetom zmluvy bolo doživotné plnenie mesačne vo výške 6 650 Sk, t. j. 220,74 Eur. Zmluva bola uzatvorená podľa štatútu P., a. s., podľa ktorého podporný dôchodkový fond slúžil na podporu zabezpečenia životnej úrovne, ktorú pracovníci žalovaného dosiahli v čase svojej pracovnej aktivity, na ocenenie ich vernosti k žalovanému, kvality ich práce a na podporu stabilizácie pracovníkov žalovaného. Vyplácanie plnenia sa podľa zmluvy končí mesiacom, ktorého sa príjemca dožil a podľa čl.

I. predmetom zmluvy je doživotné plnenie - mesačné. Podľa čl. V. zmluvy, právo na plnenie z tejto zmluvy nemožno previesť na iného.

Vzhľadom na obsah predmetnej zmluvy, súd túto posúdil v súlade s § 842 a nasl. OZ, nakoľko v súlade so zmluvou vzniklo žalobkyni právo na vyplácanie určitého dôchodku pravidelného plnenia. Pojmovými znakmi takejto zmluvy sú dôchodok a neurčitost' doby trvania vzťahu. Pokiaľ ide o dôchodok, rozumie sa týmto pojmom periodicky sa opakujúce plnenie, pričom dôchodok sa môže vyplácať z rôznych dôvodov, má slúžiť na finančné zabezpečenie osoby v určitej situácii, napr. počas štúdia, choroby, zabezpečenia životnej úrovne, alebo inej situácie, kedy nie je trvanie vymedzené časom, ale určitým obdobím, počas trvania ktorého má byť poskytované plnenie. Za poskytnutý dôchodok sa nemusí vždy poskytnúť protiplnenie. Pokiaľ ide o dobu trvania vyplácania dôchodku, táto môže byť vymedzená napr. dĺžkou života alebo dĺžkou trvania choroby, prechodnej invalidity a pod. Časový rozsah plnenia, teda závisí od objektívne zistiteľnej skutočnosti. Súd predmetnú zmluvu neposúdil v súlade s § 51 OZ, ale v súlade s § 842 a nasl. OZ, nakoľko spĺňa všetky náležitosti takto zmluvne vymedzené typu. Právny vzťah zo zmluvy o dôchodku zaniká predovšetkým uplynutím doby, na ktorú bol uzavretý, najneskôr zaniká smrťou, pretože toto právo je viazané na osobu. Pri posudzovaní skutočnosti, či ide o zmluvný vzťah uzatvorený na dobu určitú alebo neurčitú súd vychádzal z toho, že pokiaľ ide o uzatvorenie zmluvy na dobu určitú, takouto zmluvou je aj zmluva, ktorej skončenie sa viaže na konkrétny dátum neurčitej objektívne zistiteľnej skutočnosti, z ktorej je možné bez pochyb zistiť, kedy dôjde ku skončeniu zmluvného vzťahu, pričom v čase dojednania takejto dohody nemusia mať účastníci istotu, kedy táto doba uplynie, je však isté, že táto skutočnosť nastane (Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 31CDO/513/2003, NS SR 4 Cdo 294/2009). Vzhľadom na uvedené súd predmetnú zmluvu považoval za zmluvu, ktorej skončenie bolo viazané na určitú skutočnosť, na základe ktorej možno objektívne zistiť, kedy dôjde k ukončeniu zmluvného vzťahu, (a to aj v prípade vyhlásenia za mŕtveho), nešlo o zmluvu uzatvorenú na dobu neurčitú, bez uvedenia kedy skončí. Preto predmetný zmluvný vzťah nemohol byť ukončený výpoveďou doručenou žalobkyni dňa 30. 10. 2010 v súlade s § 582 OZ, nakoľko zmluva nebola uzatvorená na dobu neurčitú.

Závazok žalovaného nezanikol v súlade s § 575 OZ ako to tvrdil žalovaný, z dôvodu, že plnenie sa stalo nemožným v súlade so zákonom č. 483/2001 Z. z. Zákon č. 483/2001 Z. z.

upravuje niektoré vzťahy súvisiace so vznikom, s organizáciou, riadením, podnikaním a so zánikom bánk so sídlom na území Slovenskej republiky a niektoré vzťahy súvisiace s pôsobením zahraničných bánk na území Slovenskej republiky za účelom regulácie a kontroly bánk, pobočiek zahraničných bánk a iných subjektov s cieľom bezpečného fungovania bankového systému, v § 2 zákonom č. 483/2001 Z. z. je uvedený ako predmet obchodná činnosť banky. Žalovaný poukázal na § 27 ods. 8 zákonom č. 483/2001 Z. z. v tomto paragrafe sa uvádza, že banka a pobočka zahraničnej banky vykonávajú obchody so svojimi klientmi na zmluvnom základe, ďalej sa tu uvádzajú povinnosti v súvislosti s bankovými činnosťami a v tejto súvislosti je v odseku 8 uvedené, že banka a pobočka zahraničnej banky nesmú uzatvárať zmluvy za nápadne nevýhodných podmienok pre nich, najmä také zmluvy, ktoré ich zaväzujú na hospodársky neodôvodnené plnenie alebo na plnenie zjavne nezodpovedajúce poskytnutej protihodnote alebo ktorými sú zjavne nedostatočne zabezpečené ich pohľadávky. V súlade s § 119 ods. 3 zákona č. 483/2001 Z. z. bolo uložené bankám najneskôr do 6 mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona zosúladiť s týmto zákonom svoje právne vzťahy voči tretím osobám vzniknuté pri vykonávaní činnosti podľa doterajších predpisov; odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona nikto nemôže pokračovať v činnosti, ktorej vykonávanie je v rozpore s týmto zákonom. Súd poukazuje na to, že predmetnom zmluvného vzťahu uzatvoreného medzi účastníkmi nebola obchodná banková činnosť ako taká, čo je predmetom podnikania každej banky, ale v súlade so štatútom účelom plnenia bolo podpora zabezpečenia životnej úrovne pracovníkov žalovaného, ktorú dosiahli v čase svojej pracovnej aktivity, za účelom ocenenia vernosti k žalovanému, kvality ich práce ako aj na podporu stabilizácie pracovníkov žalovaného, teda nejde o podnikateľskú činnosť žalovaného tak ako ju má na mysli zákon č. 483/2001 Z. z., sám žalovaný napriek predmetnému zákonu, ktorý nadobudol účinnosť 1. 1. 2002, nepovažoval plnenie z jeho strany poskytované žalobkyni za nemožné a výpoveď napísal až dňa 26. 10. 2009.

S tvrdením žalovaného, že zmluva je absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre rozpor s ustanovením § 842 Občianskeho zákonníka, nakoľko obsahuje dojednané dve odlišné neurčité doby trvania vyplácania sumy dohodnutého plnenia, v článku II. záväzok vyplácať príjemcovi doživotne sumu v určitej výške, v rozpore s tým je článok III., v ktorom je uvedené, že vyplácanie plnenia skončí

mesiacom, ktorého sa príjemca dožil, čiže tu ide o odlišné doby neurčitého trvania práva, okrem iného tento rozpor spôsobuje tiež neurčitost' a nezrozumiteľnosť zmluvy z čoho vyplýva jeho neplatnosť, nakoľko tieto dve ustanovenia sú neurčité, vzájomne si odporujúce, z ich obsahu nemožno presne zistiť dobu zániku práva na výplatu dôchodku sa súd nestotožnil. Súd poukazuje na to, že návrh zmluvy predložil žalovaný, žalovaný sa zaviazal vyplácať príjemcovi doživotne sumu v určitej výške a to mesačne do 15. dňa, ak sa následne v zmluve uvádza, že vyplácanie plnenia skončí mesiacom, ktorého sa príjemca dožil, nič toto nemení na dohodnutej dobe vyplácania plnenia, pretože bolo dohodnuté mesačné plnenie.»

Z rozsudku krajského súdu sp. zn. 13 Co 61/2012 z 27. marca 2012, ktorým bol v napadnutých výrokoch potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa z 12. decembra 2011, vyplýva, že odvolací súd sa v potvrdzujúcich výrokoch v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu. V odôvodnení namietaného rozsudku krajský súd najmä uviedol:

«Zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania dňa 19. 10. 1998 je bez akýchkoľvek pochybností zmluvou uzavretou na dobu určitú.

Pri výklade právneho úkonu je potrebné vychádzať z jednotnej a plne akceptovanej teórie práva vzťahujúcej sa k výkladu právnych úkonov. Ak by aj určité zákonné ustanovenie (v tomto prípade ust. § 842 OZ) zdanlivo vnášalo nejasnosť do uzavretého dvojstranného právneho úkonu, je potrebné ujasniť si, čo konkrétne právne ustanovenie sledovalo.

Platí, že zákon a posudzované právne úkony treba vykladať jednotlivo, ale aj vo vzájomných súvislostiach.

Právne úkony sú prejavy vôle smerujúce ku vzniku, zmene alebo zániku (zrušeniu) práv a povinností, alebo ich právnych následkov, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú.

Z hľadiska subjektov môžu byť právne úkony jednostranné a dvojstranné.

Sporná uzavretá zmluva je nepochybne dvojstranným právnym úkonom.

Podľa dĺžky konania môžu byť dvojstranné právne úkony uzatvorené na dobu určitú alebo na dobu neurčitú. Zmluva je uzavretá na dobu neurčitú, ak nie je určený čas jej

trvania. Ak je však čas dĺžky trvania zmluvy vymedzený, ide o zmluvu uzavretú na dobu určitú. Čas, na ktorý je zmluva uzavretá, môže byť ohraničený buď dátumom alebo inou skutočnosťou, ktorá určite nastane.

Skutočnosťou, ktorá určite nastane je aj smrť konkrétnej fyzickej osoby. Zmluva uzavretá na dobu života účastníka je preto zmluvou uzavretou na dobu určitú. Nie je podstatné, že v čase uzatvorenia zmluvy nikto nevie ako dlho bude ten ktorý človek žiť.

Zmluva o poskytovaní plnenia z... je časovo ohraničená, ale bez určenia konkrétnej dĺžky.

Odvolaací súd nevidí rozpor medzi článkami II. a III. uzavretej zmluvy, pokiaľ ide o dĺžku dojednania trvania zmluvy. Článok II. zaväzuje povinného vyplácať príjemcovi sumu doživotne. Článok III. uvádza, že vyplácanie plnenia končí mesiacom, ktorého sa príjemca dožil.

Predpona „do“ v slovenčine priradená pred sloveso znamená dokončenie určitého deja. Napr. „dopísať“ znamená dokončiť písanie, „dorobiť“ znamená dokončiť robotu (prácu) a „dožiť“ znamená dokončiť život.»

K tvrdeniu sťažovateľky, že v prípade článku II je doba vyplácania určená okamihom skončenia života žalobkyne, pričom v článku III by táto doba mala skončiť v prípade, ak by žalobkyňa zomrela po 15. dni v mesiaci, až koncom mesiaca, v ktorom žalobkyňa zomrela, odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol:

«V tejto súvislosti treba opäť vychádzať z platných poučiek právnej vedy o určitosti právnych úkonov. Právny úkon je neurčitý vtedy, keď nemožno spoľahlivo a presne zistiť jeho obsah a túto neurčitosť nemožno odstrániť ani výkladom prejavu ani aplikáciou dispozitívnych ustanovení zákona. Neurčitosť prejavu spôsobuje samozrejme neplatnosť zmluvy.

Veta „vyplácanie plnenia skončí mesiacom, ktorého sa príjemca dožil“ nemôže znamenať a neznamenať, že žalobkyňa by mala nárok na výplatu plnenia aj po okamihu svojej smrti v prípade, že by táto nastala po 15-tom v mesiaci do konca konkrétneho mesiaca. Žalovaný totiž opomína článok I. zmluvy, kde je výslovne uvedené, že predmetom

zmluvy je „doživotné plnenie“, z čoho vyplýva, že toto plnenie prináleží žalobkyni iba do okamihu jej smrti.

V článku III. nie je uvedené, že vyplácanie plnenia prináleží „do konca mesiaca“, ktorého sa príjemca dožil. Pokiaľ by žalovaný považoval dojednanie článku III. za nejasné, treba zdôrazniť, že neplatnosť právneho úkonu môže byť úplná alebo čiastočná. Ak sa dôvod neplatnosti týka len časti právneho úkonu, je neplatná len táto časť. Pokiaľ ide o zvyšok, právny úkon je platný, iba ak by z okolností, za ktorých k nemu došlo vyplývalo, že neplatnú časť nemožno oddeliť od ostatného obsahu.

V prípade prijatia záveru, že dojednanie v článku III. „vyplácanie plnenia skončí mesiacom, ktorého sa príjemca dožil“, je nejasné a preto je neplatné, nerobí táto skutočnosť

neplatným celý právny úkon t. j. uzatvorenú zmluvu. Bola by neplatná iba táto časť.»

K námietke nesprávneho výkladu § 842 Občianskeho zákonníka a k tvrdeniu sťažovateľky, že takáto zmluva je uzavretá na dobu neurčitú a túto zmluvu zákon neumožňuje uzatvoriť na dobu určitú, odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol:

«Výklad žalobcu (odvolací súd má zrejme na mysli „žalovaného“, pozn.) nemožno prijať, pretože opak jeho tvrdenia je pravdou. Ust. § 842 OZ vymedzuje pojem zmluva o dôchodku tak, že ohraničuje aj dobu jej platnosti. Doba platnosti je určená doživotne, teda je ohraničená dňom, ktorý určite nastane. Môže byť zo zákona určená aj dobou neurčitého trvania. To znamená, že „doba“ určite uplynie, len dĺžku jej trvania nemožno vopred odhadnúť. Napríklad príjemca má dostať väčšiu sumu peňazí z titulu dedenia. Nie je isté, kedy túto sumu príjemca dostane, a teda ide o to, že doba za ktorý peniaze dostane, nie je presne určená. Napr. zmluva môže byť podľa § 842 uzatvorená do dňa, keď prijímateľovi budú vyplatené náležitosti dedičstva. To však nič neznamená, že by v druhom prípade išlo o uzavretie zmluvy na dobu neurčitú.

Žalovaný argumentuje odbornou literatúrou a cituje vetu „právo výplaty dôchodku je charakterizované neurčitosťou doby trvania“.

Tu treba zdôrazniť, že ide o pochopenie podstatného rozdielu medzi základnými pojmami. Dĺžkou trvania uzatvoreného dvojstranného právneho úkonu (zmluvy) na dobu

určitú (do smrti poberateľa) a neurčitosťou dĺžky výplaty dôchodku. Nevie sa, kedy presne skončí dôvod vyplácania dôchodku a preto ide o neurčitosť doby výplaty a nie o neohraničenosť dĺžky trvania zmluvy.»

K námietke nesprávneho právneho posúdenia veci z dôvodu neaplikovania „zákona č. 483/2001 Z. z.“ odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že „zmluva bola uzatvorená dňa 19. 10. 1998. Zákon č. 483/2001 Z. z. nadobudol účinnosť dňom 01. 09. 2002. Zákon však nemôže pôsobiť retroaktívne a postihovať účastníkov zmlúv, ktoré boli uzavreté pred účinnosťou zákona. Nemôže tomu tak byť aj napriek konkrétnym ustanoveniam zákona napr. § 119 ods. 3 veta prvá za bodkočiarkou, ktoré zakazuje banke odo dňa nadobudnutia účinnosti zákona pokračovať v činnosti, ktorá je v rozpore so zákonom.

V tejto súvislosti neobstojí ani poukaz žalovaného na ust. § 575 ods. 1 OZ o nemožnosti plnenia. Nemožnosť plnenia by sa musela prejavovať fyzicky (napr. v neexistencii finančných prostriedkov), ale za nemožnosť plnenia nemožno považovať, ak neskoršie vydaný zákon zakazuje banke pokračovať v činnosti, ktorá bola zmluvne dohodnutá oveľa skôr, pred prijatím zákona.

Retroaktivita je v zásade nezlučiteľná s medzinárodnými zmluvami ako aj Ústavou Slovenskej republiky. Bolo by tiež porušené právo občana vlastniť majetok, pretože by mu bol odopretý legitímne očakávaný príjem.“

K námietke sťažovateľky, podľa ktorej sa súd prvého stupňa nevysporiadal s jej právnou argumentáciou, a k jej tvrdeniu, že odôvodnenie rozsudku okresného súdu je nepresvedčivé, odvolací súd v napadnutom rozsudku uviedol:

«Krajský súd už viackrát zdôraznil, že „oná presvedčivosť“ je veľmi subtilná záležitosť.

Môže byť vždy spochybňovaná (aj bez vnútorného presvedčenia oponenta). Závisí najmä od vybavenosti a pripravenosti vedomia toho, kto argumenty nemieni akceptovať.

Odvolací súd rozsudok okresného súdu považuje za úplný, logický, dostatočne argumentačne aj právne zdôvodnený a pri výklade zákona vo všetkých jeho vzájomných súvislostiach jednoznačne pochopiteľný.

O pripustení dovolania krajský súd nerozhodol. Nestotožnil sa s argumentáciou žalovaného, čo v tomto prípade je potrebné považovať za možný dôvod dovolania.

Otázka, kedy je zmluva uzavretá na dobu určitú alebo neurčitú, je v právnej teórii vyriešená. Ust. § 842 OZ nevyžaduje špecifický výklad. Pokiaľ ide o zákon 483/2001 Z. z. tento nemôže pôsobiť retroaktívne, aby spôsobil ujmu účastníkovi, ktorý uzavrel zmluvu pred dohodnutím účinnosti zákona. Odňal by účastníkovi takejto zmluvy právo vlastníť majetok (č. 1. 20 Ústavy SR) a evidentne by narúšal právnú istotu.»

V nadväznosti na citované ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka vo svojej sťažnosti namieta v zásade rovnaké skutočnosti, ktoré namietala aj v konaní pred všeobecnými súdmi (okresným súdom a krajským súdom) a ktorých podstatou bol jej nesúhlas s právnym názorom okresného súdu, v zmysle ktorého je zmluva o dôchodku zmluvou uzavretou na dobu určitú (do dožitia oprávnenej osoby), s ktorým sa krajský súd v sťažnosťou napadnutom rozsudku stotožnil.

V súvislosti s námietkami sťažovateľky ústavný súd považoval za potrebné poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia

príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Vychádzajúc z uvedeného bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či krajský súd ako odvolací súd svoj rozsudok sp. zn. 13 Co 61/2012 z 27. marca 2012 primeraným spôsobom odôvodnil a či ho nemožno považovať za arbitrárny, a teda z ústavného hľadiska za neakceptovateľný a neudržateľný.

Vo vzťahu ku všetkým námietkam uplatneným sťažovateľkou ide v okolnostiach prípadu o problém právneho posúdenia veci (výklad a aplikácia § 842 a § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka) v súvislosti s ukončením zmluvy o dôchodku.

V nadväznosti na námietky sťažovateľky ústavný súd pripomína svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej všeobecný súd nemusí dať v odôvodnení svojho rozhodnutia odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (m. m. I. ÚS 241/07).

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu sp. zn. 13 Co 61/2012 z 27. marca 2012 (s prihliadnutím na obsah rozsudku súdu prvého stupňa sp. zn. 7 C 206/2010 z 12. decembra 2011, ktorý bol v odvolacom konaní preskúmaný) dospel k názoru, že zo záverov odvolacieho súdu týkajúcich sa kľúčového právneho problému, spočívajúceho v hľadaní ústavne akceptovateľnej odpovede na otázku, či zmluva o dôchodku podľa § 842 Občianskeho zákonníka zakladajúca právo na dôchodok do konca života (alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania) je zmluvou na dobu určitú alebo neurčitú, nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

Podľa § 842 Občianskeho zákonníka zmluvou o dôchodku sa zakladá niekomu na doživotne alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania právo na vyplácanie určitého dôchodku.

Podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak je dojednaná zmluva na dobu neurčitú, ktorej predmetom je záväzok na nepretržitú alebo opakovanú činnosť, alebo záväzok zdržať sa určitej činnosti alebo strpieť určitú činnosť a ak zo zákona alebo zo zmluvy nevyplýva spôsob jej výpovede, možno zmluvu vypovedať v lehote troch mesiacov ku koncu kalendárneho štvrt'roka.

V danom prípade podľa názoru ústavného súdu nemožno hodnotiť napadnutý rozsudok krajského súdu ako arbitrárny, pretože v jeho odôvodnení sú uvedené skutočnosti, ktoré viedli krajský súd k záveru, že zmluva uzavretá medzi účastníkmi 19. októbra 1998 je bez akýchkoľvek pochybností zmluvou uzavretou na dobu určitú.

Argumenty uvedené v odôvodnení, ktoré viedli odvolací súd k rovnakému právnomu posúdeniu veci aké zaujal súd prvého stupňa (pri úplnom zistení skutkového stavu veci a pri použití správneho právneho predpisu), že dojednanie zmluvy o dôchodku „na doživotne“ je potrebné považovať z hľadiska povahy tohto dojednania za dojednanie zmluvy, ktorej skončenie bolo viazané na určitú skutočnosť, na základe ktorej možno objektívne zistiť, kedy dôjde k ukončeniu zmluvného vzťahu, a teda predmetný zmluvný vzťah nemohol byť ukončený výpoveďou doručenou žalobkyni v súlade s § 582 Občianskeho zákonníka, nemôžu podľa názoru ústavného súdu viesť k záveru o ústavnej neakceptovateľnosti sťažnosťou napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ktorý by zároveň zakladal dôvod na vyslovenie porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd už v porovnateľnej právnej veci vyslovil právny názor, v zmysle ktorého by bolo v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy zmluvy o dôchodku pripustiť, aby istota poskytovania dôchodku oprávnenej osobe bola (v takýchto prípadoch) narušená možnosťou povinnej osoby kedykoľvek takýto zmluvný vzťah ukončiť. Preto je v takýchto prípadoch vylúčené tento zmluvný typ ukončiť výpoveďou podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka (pozri II. ÚS 26/2012).

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že medzi rozsudkom krajského súdu č. k. 13 Co 61/2012-153 z 27. marca 2012 a sťažovateľkou označeným základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by naznačovala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2012